

ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a közelmúlt szélsőséges éghajlati eseményeinek bemutatásán túl az éghajlatváltozás következményei ellen tett aktuális nemzetközi, európai szintű és hazai intézkedéseket, stratégiai terveket mutatja be.

- Földünk átlaghőmérséklete egyre nő, ami az antropogén eredetű üvegházhatású gáz kibocsátás erősödésére vezethető vissza. A legfontosabb üvegházhatású gáz a szén-dioxid, melynek légköri koncentrációja legalább 800 ezer éve nem volt ilyen magas.
- A légkörbe kerülő károsanyag kibocsátásnak több mint feléért a fejlődő országok a felelősek. A nemzetközi közösség ezért egy olyan új éghajlat-változási megállapodáson dolgozik, melynek végrehajtásában valamennyi országnak szerepet kell vállalnia. Az új megállapodást a tervek szerint 2015-ben fogadják el és a dokumentum 2020-ban lép majd hatályba.
- A hazai klímapolitika stratégiai kereteit az első Nemzeti Éghajlat-változási Stratégia jelölte ki, amely a 2008–2025 időszakra vonatkozik és Magyarország középhosszú távú klímapolitikájának fő cselekvési irányát szabja meg.

Földünk átlaghőmérséklete 1850 óta majdnem 0,8°C-kal, Európa szárazföldi területének hőmérséklete, pedig mintegy 1,3°C-kal emelkedett. A 21. század első tizenegy éve 1880 óta (vagyis a nyilvántartás kezdetétől), a tizenhárom legmelegebb év közé tartozik. A tudományos bizonyítékok alapján, ha a hőmérséklet az iparosodás előtti időszakhoz képest 2°C-nál többel emelkedne, visszafordíthatatlan és esetleg katasztrofális változások mehetnek végbe a környezetben. Egyes elemzések szerint a világ kormányai a jelenlegi intézkedésekkel nem tudnák megakadályozni, hogy a felmelegedés az évszázad végére meghaladja a 3°C-ot.

Az éghajlatváltozás jelensége napjainkban is vitatott, a klímaszakértők 97 százaléka azonban egyetért azzal, hogy **a klímaváltozás az ember által okozott valós probléma**. A légköri tudományok vezető tudósaiból álló nemzetközileg elismert testület – [Éghajlat-változási Kormányközi Testület, IPCC](#) – tudományos értékelő jelentései is ezt az álláspontot képviselik.

Az éghajlatváltozás következményei:

- a szélsőséges időjárás **vesélyezteti az élelmiszer-termelést**, főként a legszegényebb fejlődő országokban;
- az alacsonyan fekvő szigetországok, és a tengerpartok lakosságát a **tengerszint emelkedése** fenyegeti;
- a **víz- és élelmiszerhiány** éhínséget, tömeges elvándorlást, regionális konfliktusokat okozhat;
- az elmúlt évtizedek hóhullámai Európában, **több tízezer ember halálát** okozták;
- a globális átlaghőmérséklet kismértékű emelkedése is növeli a **növény- és állatfajok** 20-30 százalékának **kihalási veszélyét**.

A klímaváltozás tehát további terheket jelent az egészségügyi szolgáltatók számára, és az alapvető infrastruktúrákra, a természeti erőforrások szűkössége (például a víz) pedig növeli a politikai és biztonsági konfliktusok kialakulásának kockázatát.

NEMZETKÖZI KLÍMAPOLITIKA

Az éghajlatváltozással szembeni küzdelem csak világméretű összefogással lehet sikeres, mely összefogást az 1992-ben létrehozott [ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény](#) (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) testesítette meg. Az Egyezményt ratifikáló valamennyi országnak (194 ország és az Európai Közösség) bizonyos időközönként Nemzeti Jelentést kell benyújtania, amely átfogó képet biztosít az adott ország klímapolitikájáról, illetve a szakterületen megvalósított előrehaladásról. A Keretegyezmény 1997-ben kiegészült a [Kiotói Jegyzőkönyvvel](#), amely – a Keretegyezményhez hasonlóan – arra az elvre épül, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelemben a fejlett országoknak kell élen járniuk, mert ők a felelősek az ipari forradalom óta a légkörbe juttatott károsanyag-kibocsátás nagy részéért. A Keretegyezmény részes felei évente nagyszabású konferenciát tartanak, melyek közül a legutóbbi Varsóban került megrendezésre ([COP19](#)).

VARSÓI KONFERENCIA (COP19)

A varsói konferencia (2013. november 11–23.) keretében több kormányközi testület is megtartotta ülészakát, mint például a Kiotói Jegyzőkönyvben Részesek Találkozója, valamint a további teendőkkel – elsősorban egy új globális megállapodás kidolgozásával – foglalkozó, 2011 végén létrehozott ad hoc munkabizottság (ADP) is. Az ADP keretében **egy új globális megállapodás** – a kiotói mellett egy másik, **2015-re véglegesítendő és 2020-ban hatályba lépő jegyzőkönyv** – előkészítéséről folytak egyeztetések, amelyben

már minden ország tenne valamilyen kibocsátás-szabályozási vállalást. E megállapodás az alkalmazkodási, finanszírozási, és technológiai együttműködésről is rendelkezne. A tárgyaló felek azonban nem tudtak megegyezni a leendő megállapodás előzetes szerkezetéről és arra kértek fel minden országot, hogy legkésőbb 2015 első negyedévében közöljék, mivel járulnak majd hozzá az egyezmény célkitűzésének eléréséhez.

A találkozó további célja volt a fejlődő és fejlett országok közötti klímapolitikai érdeklenségek csökkentése, valamint a fejlődő országok

kibocsátás-szabályozási és alkalmazkodási intézkedéseinek finanszírozásáról történő tárgyalás.

IPCC ÖTÖDIK JELENTÉS

Az ENSZ Környezetvédelmi Programja ([UNEP](#)) és a Meteorológiai Világszervezet ([WMO](#)) 1988-ban hozta létre az Éghajlatváltozási Kormányközi Testületet ([IPCC](#)). A testület feladata, hogy elemezze az éghajlatváltozást és felmérje annak lehetséges következményeit. A testület, értékelő jelentéseit nem saját kutatásaira, hanem több száz éghajlattudós és szakértő által készített tanulmányra alapozza. **Az IPCC ötödik helyzetértékelő jelentésének tudományos eredményeket bemutató döntéshozói összefoglalója első részét 2013. szeptember 22–26-án fogadták el** Stockholmban, melynek lényegi elemei az alábbiak:

- A jelentés több mint 95 százalékos bizonyossággal állítja, hogy a 20. század közepétől detektált melegedés hátterében elsősorban az antropogén hatás áll.
- A globális melegedés mértéke 1901–2012 között 0,9 °C volt.

- A légkörben kumulálódott energia 90 százalékát az óceánok nyelték el, melynek következtében az óceánok hőmérséklete emelkedett.
- A légköri széndioxid többlet jelentős hányadát az óceánok nyelték el melynek következtében az óceánok vize savasodik.
- A melegedés mértékével arányosan a csapadék mennyisége a száraz területeken csökken, a csapadékban gazdag területeken pedig növekedni fog.

Éghajlati modellbecslések a 21. századra:

Közép-Európában a jelenleg húsz évenként előforduló szélsőséges maximum-hőmérsékletek 2046–2065-re 2–10 évenként, 2081–2100-ra pedig 1–6 évenként fognak előfordulni.

A jelenleg húszévente előforduló szélsőségesen nagy napi csapadékok 2046–2065-re 10–15 évente, 2081–2100-ra pedig 8–16 évente fognak előfordulni.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÉGHAJLAT POLITIKÁJÁNAK AKTUÁLIS INTÉZKEDÉSEI

Az Európai Unió élen jár az éghajlatváltozás megfékezésében és az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való átállás ösztönzésében. Éghajlatvédelmi és energetikai céljait az [Európa 2020 stratégiában](#) fogalmazza meg. A stratégia az éghajlatváltozás megfékezésére három célt tűzött ki maga elé:

- az üvegházhatású gázok kibocsátásának 20 százalékos csökkentése;
- a megújuló energiák arányának 20 százalékos növelése; valamint
- az energiahatékonyság 20 százalékkal történő javítása.

A 20-20-20-as célok tekintetében a jelenleg érvényben lévő éghajlat-változási és energiaügyi politikák jelentős eredményeket értek el: **az üvegházhatású gázok kibocsátása 2012-ben 18 százalékkal volt kevesebb** az 1990-es szinthez képest, mely értékben **2020-ra 24 százalékos, 2030-ra 32 százalékos javulás várható**. Az Európai Unió következő, [2030-ig tervezett klíma- és energiapolitikai keretprogramjának](#) folyamatban lévő kidolgozását

többek között az EU versenyképességének romlása és a nemzetközi klímapolitikai tárgyalások sikerre vitele is indokolja. A keretprogram főbb pillérei:

- az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 40 százalékkal az 1990-es szint alá történő csökkentése;
- a megújuló energia arányának kötelezően legalább 27 százalékra történő növelése;
- az energiahatékonyságra irányuló politikák erősítése;
- új irányítási rendszer kialakítása;
- új mutatók létrehozása a versenyképes és biztonságos energiarendszer megteremtéséért.

Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozó kötelező cél a legfőbb célkitűzés, amely kizárólag tagállami intézkedések révén valósítható meg. **A tervek szerint** az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerét (EU ETS) alkalmazó ágazatokban **a kibocsátási korlátot 2020 után éves szinten 1,74 százalékról 2,2 százalékra növelnék**. Az EU ETS-en kívül eső ágazatok kibocsátását 30 százalékkal a 2005-ös szint alá kellene csökkenteni, amely egyenlően oszlana meg a tagállamok között.

A Bizottság arra kérte az Európai Tanácsot és a Parlamentet, hogy 2014 végéig állapodjanak meg annak érdekében, **hogy az EU 2015 elején elkötelezhesse magát a 40 százalékos csökkentés mellett**, amely a nemzetközi tárgyalások részét képezi majd. A megállapodás megkötésére a tervek szerint 2015 végén, Párizsban kerül majd sor. Hosszabb távon **az Unió arra törekszik, hogy kibocsátását 2050-re 80-95 százalékkal csökkentse** az 1990-es szinthez képest.

HAZAI KLÍMAVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK

A [VAHAVA projekt](#) keretében, a 2000-es évek közepén először került megfogalmazásra, hogy **Magyarország éghajlati sérülékenysége európai léptékben is jelentős**. Az elmúlt évtized bővelkedik az időjárási szélsőségekben, – a 2010-es év (959 mm-es évi csapadékmennyiséggel) 1901 óta a legcsapadékosabb év volt hazánkban, a 2012-es nyár pedig az elmúlt 112 év második legmelegebb nyara volt – melyek közül némelyik százmilliárd forintos nagyságrendű károkat okozott.

A hazai klímapolitika stratégiai kereteit az első [Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia](#) jelölte ki, amely a 2008–2025 időszakra vonatkozik és Magyarország középtávú klímapolitikájának fő cselekvési irányát szabja meg.

A fejlesztési tárca klímapolitikáért felelős államtitkársága a Nemzeti Alkalmazkodási Központ közreműködésével elvégezte a stratégia felülvizsgálatát, majd kidolgozta a [második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia \(NÉS-2\)](#) tervezetét. Hazánk nemzetstratégiai érdeke, hogy a versenyképesség, a technológia-váltás és az éghajlatvédelem szempontjainak eleget tevő dekarbonizációs útitervvel készüljön fel az Európai Unió tagállamok közötti, hosszú távú kibocsátás-csökkentési tárgyalásaira. A NÉS-2 tartalmazza az üvegházhatású gázok kibocsátás-csökkentésének céljait és cselekvési irányait meghatározó, 2050-ig tartó időszakra vonatkozó Hazai Dekarbonizációs Útitervet (HDÚ). A NÉS-2 részét képezi továbbá a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia, amely az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységének értékelésén alapul.

Források:

- A Bizottság új éghajlat-változási és energiaügyi célokat tűzött ki 2030-ra a versenyképes, biztonságos és alacsony szén-dioxid-kibocsátású európai gazdaság érdekében. [Európai Bizottság, Sajtóközlemény 2014. január 22.](#)
- [Az éghajlatváltozással kapcsolatos stratégia – Az előttünk álló út 2020-ig és azon túl.](#) Az Európai Unió hivatalos weboldala, 2011.
- [Bartholy Judit, Pongrácz Rita: IPCC jelentés – 2013 + várható hazai változások.](#) Az Országgyűlés weboldala, 2013.
- Éghajlat-politika. [Európai Bizottság, 2013. július](#)
- [Faragó Tibor: Nemzetközi klímapolitikai tárgyalások](#) - Varsó, 2013. november. Magyar Természetvédők Szövetsége, 2013. november
- [Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia](#) 2014-2025 kitekintéssel 2050-re. Szakpolitikai vitaanyag. Kormányportál, 2013. szeptember
- [Nemzeti Fejlesztési Minisztérium. Klímapolitika.](#)
- Sándor Eszter, Györe Ágnes: Az ENSZ Klímakonferencia éghajlatromboló hatása. [Carbon Solutions, 2013.](#)

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.